

crkva u svijetu

godina XX • broj 3 • split • 1985

PUTOKAZ, PROGRAM I NADAHNUĆE

Uz 20. obljetnicu Sabora

U r e d n i k

Papa Ivan XXIII. imao je sretno nadahnuće kad je 25. siječnja 1959. godine najavio Koncil. Bilo je to vrijeme društvenih katarza, u kojemu se, poslije ratne pustoši i novog rivalstva, nakon hladnih ratova i opće zategnutosti, pojavio svijetli horizont nade i povjerenja. U tom obzorju boljih perspektiva, Crkva je, nadahnuta Duhom, učinila svoj povijesni korak u smjeru dugo priželjkivane duhovne obnove i humanijih odnosa u svijetu. Održala je opći sabor (od 11. lipnja 1962. do 8. prosinca 1965. godine), na kojemu je bjelodano pokazala kako je i koliko je, solidarna sa svijetom, u tijeku povijesnih zbivanja i životnih nada, čuvarica ljudskog dostojanstva i glasnica transcendentnog usmjerenja čovjeka, njegova božanskog poziva i eshatološkog određenja.

Sabor je oduševio. Rijetko je koji događaj u Crkvi bio tako ponosno doživljen i široko prihvaćen kao Drugi vatikanski. I s pravom. Osvijetlio je nove horizonte i omogućio historijski pomak naprijed u aktualizaciji i primjeni kršćanske poruke; pružio je povijesni primjer reafirmacije vjere i Crkve. Nadahnuto se obratio suvremenom čovjeku i u svojim konstitucijama, dekretima i deklaracijama izložio religioznu perspektivu, povezujući izravno kršćansku vertikalu sa životnom horizontalom. Uspio je današnjem svijetu približiti principe kršćanskog Credo i pokazati da se objavljene istine i ljudske vrednote u povijesti ne isključuju nego naprotiv u svojoj realnosti prožimlju i praktično povezuju.

Sabor se odvijao u našem vremenu, o tome je vodio računa; ali glavni pokretač i nutarnja dinamika Sabora i saborskih dokumenata nije bilo, kako se to često površno sudi, samo naše vrijeme, nego primjena i ostvarenje evanđeoske poruke u našem vremenu i svijetu; u stvari: čovjek i njegovo spasenje, vremenito i vječno. Pod tim je vidom, budući da se spasenje ostvaruje u tijeku povijesno-egzistencijalne stvarnosti, Sabor govorio i o konkretnostima života i u svojoj otvorenosti, uvaživši znakove svoga vremena, položio čvrste temelje skladnijem suživotu i djelotvornijoj praksi, kršćanskoj i humanijoj sadašnjosti i budućnosti u Crkvi i u svijetu.

Držeći se čvrsto objavljene nauke, nije se odrekao prošlosti: s njom je i na njoj gradio; no glavni mu je objektiv bio usmjeren prema pastoralnom aggiornamentu i svjetlijoj budućnosti. U težnji za uspješnijim naviještanjem Riječi, razumno je širio nova obzorja i stvarao povoljnije prilike: otvarao se svijetu ne da bi slijedio njegov sekularizirani duh nego da bi u dnevni život i povijesna zbivanja unio svjetlo Božje poruke. Zračio je slobodom duha, istinskom brigom i ljubavlju prema Bogu i čovjeku. To je amanet kojim je djelovao i djeluje i stalno će djelovati unutar Crkve i u srcima dobronamjernika.

Trajna znakovitost i inspirativna uloga Koncila bitno su u njegovoj vjernosti Riječi i dinamičnom shvaćanju povijesti, u skladnom osvjetljenju i sakralnom posvješćenju božanskih istina i ljudskih vrednota, u stvaranju kršćanskijeg i humanijeg ozračja. Nije mu bio poziv i svrha izricanje definicija nego izlaganje duhovnih smjernica, životnih putokaza i pastoralnih osvjetljenja. I nisu izostala široka nadahnuća, nove teološke perspektive i životne poruke. Pokazao je novi put i otvorio svjetlija obzorja. Progovorio je — spomenamo samo — kršćanskim duhom i živom riječi u obnovljenoj liturgiji, predstavio se svojom vizijom naroda Božjega, reafirmacijom uloge laika, plodnim sugestijama o suvremenoj inkulturaciji kršćanstva, zdravim shvaćanjem pluralizma, jedinstva u raznolikosti, duhom dijaloga, ekumenskih perspektiva, suradnje i snošljivosti, aktualizacijom biblijske teologije, produblivanjem tradicije i posvješćenjem vjerskih istina, poticajem na samoinicijativu i nove oblike pastoralnog rada, djelotvornim prihvaćanjem novih metoda i znanstvenih postignuća, promicanjem humanijih odnosa i autonomijom zemaljskih vrednota, poštovanjem slobode savjesti i ljudskog dostojanstva, uvažavanjem društvenih promjena i poznatim načelom trajnog aggiornamenta u službi boljeg ostvarenja kršćanskog poziva u svijetu. To su, uz druge odrednice i pouke, epohalni plodovi i svjetli horizonti Koncila, trajni putokazi u sadašnjosti i budućnosti, ne samo u Crkvi nego i, šire, u svijetu.

Iako se nakon Sabora presmiono i koji put, očito mimo koncilskih smjernica i nadahnuća, neke stvari subjektivno shvaćalo i pogrešno startalo, nesumnjivo je Koncil sa svojim dokumentima vjerodostojan sljedbenik kršćanske teološke konstante, a u svom pastoralnom usmjerenju potvrda i znak vitalnosti i daljnjeg napretka Kristove Crkve.

Teološki motiviran a pastoralno usmjeren, Koncil je bez sumnje bio i ostao historijski događaj; inaugurirao je novo razdoblje. Neki su ga zbog

toga shvatili kao »zaokret«, neki kao »izazov« ili »taktiku«, neki opet kao počimanje »iz početka«. To je u pokoncilskom razdoblju često ometalo njegova ostvarenja i bitne namjere koncilskih otaca. No ništa nije moglo niti će moći osporiti Koncil. On je u svojoj biti djelo Duha, autentični tumač, smjer i nadahnuće Crkve u hodu. Glavni mu je smisao i najdublje korijenje evanđeoska poruka i sigurna crkvena nauka. U tom svjetlu je dinamična pokretnica, a ne prekretnica: novost koja ne ruši nego na novi način gradi — u kontinuiranom, organski funkcionalnom rastu kršćanskog nasljeđa i njegova djelotvornog ostvarenja, primijenjena našem vremenu.

Kao žarište trajnih istina i novih ideja, Koncil je konstitutivno određuje Kristove Crkve. Ne može se, stoga, partaično shvaćati i subjektivno tumačiti. Potrebno je voditi računa o cjelovitosti njegove poruke i crkvenosti njegova duha. Borbe s Koncilom protiv Crkve ili s Crkvom protiv Koncila najizravnija su suprotstavljanja osnovnoj misiji i porukama Drugog vatikanskoga. Kao glas Duha i povijesna povelja, Sabor se nije mogao iznevjeriti Crkvi niti se Kristova Crkva može iznevjeriti Saboru.

Crkva se — temeljna je poruka Koncila — ne smije izolirati, nego se, da bi mogla uspješno odgovoriti svojoj zadaći, treba duhovno angažirati i praktično posuvremenjivati, vodeći računa o znakovima vremena i pastoralnom ažuriranju svoga poziva. U tom smislu je važna njezina alkomodacija kulturološkim i drugim uvjetima. Ne u smislu mijenjanja vlastitog identiteta nego u funkciji svoje službe, u duhu evanđeoske misije.

Vremena su se kretala i mijenjala. Nisu ostali oni isti znakovi i horizonti kakvi su bili u doba Koncila. Sve manje je, na žalost, nade i povjerenja. Krize su i društvena, odnosno, ideološka zatvaranja omeli i ometaju bolju realizaciju koncilskog dijaloga, životnih načela i suradnje. Saboru se, u tom svjetlu, više akklamiralo nego što ga se prihvaćalo i po njegovim načelima radilo. Tako je i danas. Što se svijet više zatvara, manje su šanse za potpuniju realizaciju Koncila.

Usprkos svemu, Sabor je u svojoj biti crkvena stvar. I Crkva ga se ne smije i ne može odreći; nema kamo s njegove staze. I ma kuda svijet krenuo, on ostaje njezin zadatak, program i nadahnuće. U tom smislu restauracija je nemoguća. Obrćući se svijetu, Crkva treba crpiti snagu iz svojih izvora. Sabor joj je sigurno jamstvo. Ne preostaje nam drugo nego da ga dosljednije prihvatimo i savjesnije slijedimo. Uvažavajući naše današnje znakove vremena, uvažiti ćemo temeljna nadahnuća Koncila.

Uvažavajući, dakle, važnost povijesnosti, saborski su oci uočili kršćansku konstantu i vanjabilnost povijesti. Sigurni u svojim porukama, postavili su ih kao putokaz i smjer. Ne pretendirajući, stoga, da ovdje izložimo i u cijelosti predstavimo Koncil, čini nam se da ćemo ga iz ove dvadesetogodišnje pokoncilske retrospektive najbolje osvijetliti ako kažemo da je bio i ostao putokaz i nadahnuće.

Unatoč različitim pritiscima, komentarima i gledištima, s raznih strana, Koncil je u ovih dvadeset godina to zaista i bio. Još uvijek, poput kakva velebnog svjetionika, sigurno svijetli i grije. I ma što tko rekao, živimo u njegovu ozračju.

Uvjereni u moć i snagu saborskih poruka, usudujemo se zaključiti: Drugi vatikanski je povijesni događaj u Crkvi našega stoljeća. Važnost mu je višestruka. Prelazi granice samo našega vremena i suvremenih zbivanja. Ulazi — ušao je — u korpus crkvene nauke. Ostaje normom i nadahnućem sadašnjem i — sigurno još dugo — budućem pastoralnom djelovanju i cjelokupnom životu Crkve.

CONCILE — PROGRAMME, POTEAU INDICATEUR ET INSPIRATION

Résumé

A l'occasion du 20e anniversaire du Concile notre Rédacteur en chef éclaire des idées du Vatican deux du point de vue de notre temps. Le Concile a créé un climat favorable à l'évangélisation et ouvert la nouvelle période dans l'histoire d'Eglise. Les signes du temps changent et la réalisation des programmes du Vatican deux diminue. Pourtant, malgré tout, conclut l'auteur, le Concile éclaire notre chemin; il est le programme permanent, le devoir et l'inspiration. Pas de retour à la restauration.